

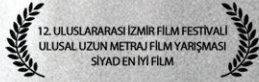
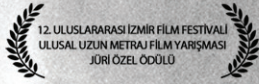
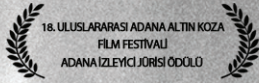
YAPIMCI ve YÖNETMEN
RUHİ KARADAĞ

SİMURG

Her şey bir tutam mavi uğrunaydı...

31. İSTANBUL FİLM FESTİVALI
SİNEMADA İNSAN HAKLARI
AVRUPA KONSEYİ SİNEMA ÖDÜLÜ (FACE)
ÖVGÜYE DEĞER FİLM

www.simurgfilm.com

*Herşey bir tutam mavi uğrunaydı
Biraz gökyüzünden
Biraz denizden
Biraz Kalbinizden...*

12 Eylül 1980 askeri darbesiyle birlikte Türkiye’de karanlık bir dönem başladı. Bu dönemde yüz binlerce insan siyasi görüş ve faaliyetleri nedeniyle tutuklandı, işkence gördü, yüzlerce insan öldürüldü, idam edildi veya kayboldu. 1990’lı yıllara gelindiğinde, bu kanlı ve baskıcı rejim aynı şekilde devam ediyordu. Cezaevlerinde hala yüz binlerce siyasi tutuklu ve mahkum vardı.

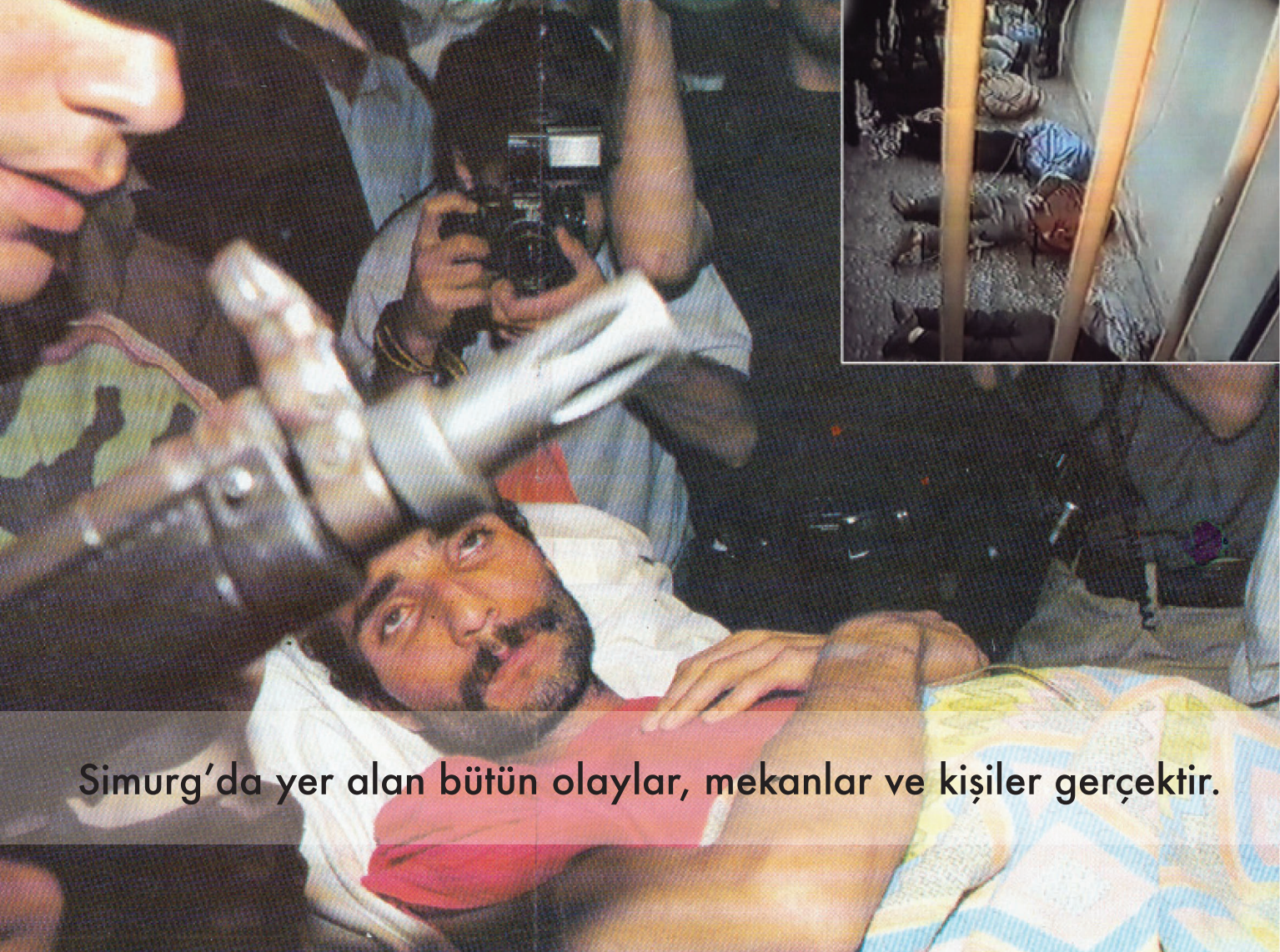
1990’ların başlarında, cezaevlerinde “reform yapmak” amacıyla F-tipi adı verilen yüksek güvenli bir cezaevi projesi geliştirilmeye başlandı. Mahkumların kör duvarlardan oluşan küçük hücrelerde kalacağı ve diğer mahkumlarla görüşmelerine izin verilmeyeceği F-tipi cezaevlerine, öncelikli olarak siyasi mahkumlar yerleştirilecekti. 1996 yılında hükümetin F-tipi sistemini uygulamaya koymak istemesiyle Türkiye çapında tüm cezaevlerinde açlık grevi eylemleri başladı. Hücrelere girmek istemeyen siyasi mahkumların bir bölümü açlık grevini ölüm orucuna dönüştürdü ve yaklaşık 50.000 insanı derinden yaralayan bir süreç başlamış oldu.

1996 yazında, 69 gün süren ölüm oruçları hükümetin F-tipi projesini erteleme kararı ile son buldu. Ama bu sırada 12 mahkum yaşamını yitirmiş ve onlarca mahkumun sağlığı geri dönülemez bir şekilde hasar görmüştü. Gündelik yaşamlarını yardım almadan sürdüremeyecek hale gelen mahkumlar takip eden yıllarda, çeşitli izinlerle cezaevlerinden çıktılar. Bunlardan kimisi tedavi amacıyla yurtdışına gitti, kimisinin cezası ağır hasta olduğu için ertelendi, geri kalanlar ise iyileşti kabul edilerek tekrar cezaevlerine kondu.

2000 yılına gelindiğinde, hükümet “ertelenen” F-tipi cezaevi projesini tekrar yürürlüğe koymak isteyince cezaevlerinde ikinci bir ölüm orucu eylemi başlatıldı. 20 Ekim 2000’de başlayan ve ilkinde kıyasla ülke çapında çok daha fazla destek gören bu eylem sırasında ne yazık ki hükümet ve mahkumlar arasında bir anlaşma sağlanamadı. F-tipi cezaevlerinin tamamen kaldırılmasını ve cezaevleri koşullarının iyileştirilmesini isteyen mahkumlar talepleri yerine getirilmezse gözlerini kırpmadan ölüme gideceklerini söylerken, hükümet F-tipini uygulama konusunda hiçbir şekilde geri adım atmayacağını sinyallerini veriyordu. Sokaklarda protestolar düzenleniyor, aydınlar çatışmayı çözmek için arabuluculuk yapmaya çalışıyorlardı. Aralık ayında, bazı mahkum aileleri ve yakınları cezaevlerindeki eylemi desteklemek amacıyla dışarıda ölüm orucuna başladılar. Başta Küçükarmutlu / İstanbul olmak üzere birçok ilde “ölüm orucu evleri” oluşturuldu.

Eylemin 51. gününde, bizzat Adalet Bakanı tarafından yapılan açıklamada F-Tipi Cezaevi uygulamasının ertelendiği ilan edildi. Fakat 9 gün sonra, 19 Aralık günü sabaha karşı 04:00’te Türkiye’deki 20 cezaevinde beklenmedik bir operasyon başlatıldı. 8000’nin üzerinde güvenlik kuvvetinin katıldığı ve 4 gün süren bu operasyonda ateşli silahlar, gaz bombaları ve iş makineleriyle cezaevlerine girildi.

İronik bir şekilde “Hayata Dönüş” adı verilen bu kanlı operasyonun bilançosu 32 ölü ve 200’ün üzerinde ağır yaralı idi. Ölüm orucundaki yaklaşık 300 mahkum ise özürülü duruma geldi.

Simurg'da yer alan bütün olaylar, mekanlar ve kişiler gerçektir.

Cezaevlerinin önünde bekleyen aileler feryatlar içindeyken, 1000'in üzerinde siyasi mahkum F-tipi cezaevlerine transfer edildi.

Operasyonun ardından ölüm oruçları içeride ve dışarıda 2007 yılına kadar devam etti. Şimdiye kadar en fazla insanın katıldığı ve en uzun süreli cezaevi eylemi olarak tarihe geçen ölüm oruçlarında toplam 122 kişi yaşamını yitirdi, 500'ün üzerinde kişi bedensel ve zihinsel sağlığını kaybetti.

Şu an Türkiye cezaevlerinde F-Tipi sistemi hala yürürlüktedir.

Bir insan hakları hikayesi...

1996 ve 2000 yıllarında F-tipi cezaevi ve ölüm oruçları çerçevesinde yaşananlar ilk kez olayların kahramanları tarafından Simurg'da anlatılıyor.

Simurg, cezaevlerinde ve ölüm oruçlarında hayatlarını kaybeden siyasi tutuklular ve ailelerine ithaf edilmiştir.

Refik Ünal, Cafer Gürbüz, Çiğdem Kazan, Hüseyin Muharrem Gündüz, Aliekber Akkaya ve Delil İldan idealleri uğruna mücadele verirken değişik tarihlerde cezaevine girdiler. Cezaevine girdiklerinde çok gençtiler. Üniversite öğrencisi olan Hüseyin aynı zamanda sosyalist bir gazetenin yazı işleri müdürlüğünü yapıyordu. Yazdığı yazılar nedeniyle tutuklandı ve hakkında 20'den fazla dava açıldı. Hüseyin 6 yıl hapis ve 700 bin lira para cezasına çarptırıldı.

Çiğdem 13 yaşında fabrikalarda çalışmaya başlamıştı. Sigorta hakkını elde etmek için uğraş verirken işten atıldı. Gençlik yıllarında devrimci cepheye yöneldi. Daha sonra bir aramada gözaltına alındı ve günlerce işkence gördü. Bu süre içerisinde karnında bir bebek taşıdığını bilmiyordu bile. Bebeğini cezaevinde doğurdu. Çiğdem'e 12,5 yıl hapis cezası verildi.

Tunceli'de köyleri yakılan Cafer ailesiyle birlikte Almanya'ya iltica etti ve orada işçi olarak çalışmaya başladı. Bu sırada, eşitsizlikler karşısında işçilerin birlikte hareket etmesi gerektiğine inandı. Ailesinin tüm uyarılarına rağmen, kendi insanlarıyla omuz omuza vererek daha verimli olabileceği düşüncesiyle Türkiye'ye döndü. Bir süre sonra örgüt çalışmaları nedeniyle tutuklandı ve 12,5 yıl ceza aldı.

Refik örgüt üyesi olduğu için 12 yıla mahkum edilmeden önce Ankara'daki doğalgaz şantiyesinde çalışıyordu.

Ekonomik nedenlerle İstanbul'a göç etmiş ailelerin çocukları Delil ve Aliekber ise işçi olarak çalışırken yaptıkları siyasi eylemler nedeniyle tutuklandılar. Aliekber'e müebbet hapis cezası verildi. Delil ise cezaevine girili henüz üç ay olmuştu ve mahkemeye çıkarılmayı bekliyordu.

**“Bana bir türkü söyle
içinde özgürlük olsun...”**

Sinopsis

Refik, Cafer, Çiğdem, Hüseyin Muharrem, Aliekber ve Delil 1996 yılında Türkiye cezaevlerine F-tipi hücre sisteminin getirilmesine karşı başlatılan ölüm orucu eyleminde yer almışlardı. Ölüm orucunda geçirdikleri 69 günün ardından Wernicke Korsakoff hastalığına yakalandılar. Şimdi konuşma zorluğu, istemsiz kasılmalar, denge bozuklukları, hafıza kaybı ve unutkanlık gibi sorunlarla baş etmeye çalışan eski eylemciler, 2000 yılında ölüm oruçlarının tekrar başlaması üzerine yeniden bir araya geliyorlar.

Altı arkadaş, dört yıl önceki eylemde yaşamını yitiren (dünyada ölüm orucunda yaşamını yitirmiş ilk kadın mahkum) İdil Erkmen'in mezarı başında buluşuyor. Sonra aileleriyle birlikte bir hafta geçiren eski arkadaşlar hem geçmişte yaşadıkları olayları hatırlıyor, hem de devam eden eyleme destek veriyorlar.

Diğer yandan ölüm oruçlarında kritik bir döneme girilmiş durumda. Altı arkadaş, 18 Aralık günü Küçükarmutlu'da ölüm orucuna başlayan eylemcileri ziyaret ediyorlar. Burada, birkaç ay sonra ölüm orucunda yaşamlarını yitirecek olan Şenay Hanoğlu, Zehra Kulaksız, Gülsüman Dönmez ve diğer eylemci arkadaşlarıyla sohbet ediyorlar. Olaylar ve insanlar sanki bir zaman tüneline girmişiz hissi veriyor; bir yanda daha önceki eyleme katılmış ve sonucunda ağır yaralar almış filmin kahramanları, diğer yanda öleceklerini veya sakat kalacaklarını bile bile kararlı bir şekilde eylemlerini sürdürüencecek insanlar.

Bu ziyaretin ertesi günü, hiç beklemedikleri bir şey oluyor; cezaevlerinde "Hayata Dönüş" operasyonu gerçekleştiriliyor. Filmin kahramanları operasyonu televizyondan takip edip olayla ilgili yorum yapıyorlar. Moralleri çöken eski eylemciler kendilerini İstanbul caddelerine atıyor ve katliama karşı seslerini yükseltiyorlar. Katliamın dehşeti aileler arasında bir isyan başlatıyor.

Operasyonun üzerinden 10 yıl geçiyor... Cafer, Aliekber ve Çiğdem artık yurtdışında yaşıyor. Hüseyin, Refik ve Delil ise yaşamlarını İstanbul'da sürdürüyor. Aradan geçen seneler boyunca farklılaşan İstanbul manzaraları pek çok şeyin değiştiğini belgeliyor. Filmin kahramanları için ise geçmişin bıraktığı yaralar hala açık ve tedavi edilmeyi bekliyor.

Simurg 14 yıllık bir süreci kapsıyor

Simurg'da, yakın geçmişimizde cezaevlerinde yaşanan eylemler dizisi ele alınırken, olayların içine gerçek zamanda ve gerçek kişilerle birlikte giriliyor. Geçmiş ve bugün arasında bağ kuran film ayrıca, ölüm oruçları sürecinde yapılan mücadelelerin sebep ve sonuçlarına tanıklık etme fırsatı sunuyor.

Filmde, ölüm orucu eylemcileri, mahkumun psikolojisinde bazen intihara neden olacak kadar ağır tahribatlar yapan ve “insan onuruna yakışmayan” bir yöntem olan hücre sistemine karşı gösterdikleri tepkiyi savunuyorlar. Gelişmeler sonucunda, hükümet cezaevlerindeki eylemi durdurmak ve F-tipi projesini yürürlüğe koymak için şiddete başvuruyor.

Yönetmen Ruhi Karadağ, cezaevlerinde insan hakları sorununu ele aldığı Simurg’da, geride bıraktığımız 14 yıllık sürecin karanlıkta kalmış yanlarını da aydınlatmaya çalışıyor.

Yapım Süreci

Simurg'un hazırlıklarına 2000 yılı Kasım ayında ölüm oruçları devam ederken başlandı. 1996'daki ölüm oruçlarına katılmış yaklaşık 60 kişinin arasından seçilen oyuncular bir araya getirildi. O sırada Wernicke Korsakoff hastalığı nedeniyle hafıza zorlukları yaşayan Refik, Cafer, Çiğdem, Hüseyin Muharrem, Aliekber ve Delil, yakın arkadaş olmalarına rağmen, birbirlerini ancak bir müddet sonra hatırlayabildiler. Filmin kahramanları ve aileleri, çekimler boyunca sürekli birlikte vakit geçirdiler.

Simurg'un senaryosu, filmde kendilerini oynayan bu altı eylemci ile birlikte geliştirildi. Onların psikolojisine ve sağlık durumlarına bağlı olarak günlük programlar yapıldı. Sahneler çekilirken en büyük zorluk, oyuncuların kısa dönem belleklerinde problem olmasıydı. Sık sık nerede olduklarını ve ne yapacaklarını unutuyorlardı. Ama yine de kendilerini anlatmak için büyük özverilerde bulunarak çekimleri tamamladılar. Bu sırada aileler de başlarından geçenleri anlatarak filmin oluşumuna katkıda bulundular.

Fakat 2001 yılının başlarında, ölüm oruçlarına yönelik operasyonların yarattığı baskı ve bu konuyla ilgili olarak getirilen gösterim yasakları filmin çekimlerinin durmasında neden oldu. Oyuncular da "Hayata Dönüş" operasyonundan sonra dört bir yana dağıldılar. Yönetmen Karadağ sonraki yıllarda ölüm oruçlarıyla bağlantılı olarak ortaya çıkan olayları ve sokak protestolarını görüntülemeye devam etti.

Karadağ, eylemin sona erdiği 2007 yılında tüm görüntüleri bir araya getirmeye karar verdi. Oyuncularla tekrar bağlantı kurup, onları İstanbul, Almanya, Fransa ve İsviçre'de yaşadıkları yerlerde bir kez daha ziyaret etti. 2010'da dört ülkede gerçekleştirilen son çekimlerin ardından filmin post-produksiyonu 2011'in başlarında tamamlandı.

İlk defa gün ışığına çıkan görüntüler

Simurg'da, ölüm oruçlarına dair daha önce hiçbir yerde yayınlanmamış görüntüler yer alıyor. Bunların arasında 1996 ve 2000 yıllarında İstanbul cezaevlerinde mahkumların kendi çektikleri görüntüler de var. Bu görüntülerde, eylemin çeşitli aşamalarında "ölüm orucu koğuşları"ndan manzaralar gösteriliyor.

Ayrıca "Hayata Dönüş" operasyonu sırasında güvenlik güçleri tarafından kameraya alınan bazı görüntüler ilk defa Simurg ile gün ışığına çıkıyor.

Filmde, Şenay Hanoğlu, Zehra Kulaksız ve Gülsüman Dönmez'in hayatlarını kaybetmeden önceki son günleri ve Küçükarmutlu'ya düzenlenen operasyonların ardından bu evin karakol haline getirilmesi de gösteriliyor.

Filmin müzikleri ödüllü müzisyenlere ait

Simurg'da kullanılan müzikler, "İhlamlar Altında" ve "Seher Vakti" gibi son yılların en sevilen dizi müziklerini besteleyen Nail Yurtsever ile Engin Arslan ve Cem Tuncer tarafından hazırlandı. Yurtsever, Arslan ve Tuncer ayrıca besteledikleri film müzikleriyle 2009'da Altın Koza ve Uluslararası İstanbul Film Festivaleri'nde "En İyi Müzik" ödüllerini almışlardı. Simurg'da sanatçı Cengiz Özkan'a ait özgün bir beste de yer alıyor.

Filmde yer alan karakterler

Refik Ünal: 1967 yılında doğdu. Yasadışı örgüte üye olma iddiasıyla 1994 yılında gözaltına alındı. 1996'da Bayrampaşa Cezaevi'nde "süresiz ölüm orucu" eylemine katıldı. Eylemin 30. günlerinde sağlığının bozulmasına rağmen diğer katılımcılarla birlikte 69 gün ölüm orucunu sürdürdü. Eylemin sonunda Wernicke Korsakoff hastalığına yakalandı. Sağlık sorunları nedeniyle 1999 yılında şartlı tahliye edildi. Hakkında açılan dava 2006'da zaman aşımından düştü. İstanbul'da yalnız yaşıyor.

Cafer Gürbüz: 1966 yılında doğdu. 1994 yılında siyasi nedenlerle tutuklandıktan sonra 1996'da Bayrampaşa Cezaevi'nde "süresiz ölüm orucu" eylemine katıldı. Wernicke Korsakoff hastalığı nedeniyle 1999 yılında şartlı tahliye edildi. Fakat Adli Tıp Kurumu'nun olumlu raporu üzerine hakkında tutuklama kararı çıkarıldı. Bunun üzerine 2009'da ikinci defa yurt dışına kaçtı. Tutuklama kararı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin müdahalesi ile kaldırıldı. Almanya'da ailesiyle birlikte yaşıyor.

Delil İldan: 1974 yılında doğdu. Siyasi nedenlerle tutuklandıktan sonra mahkemeye çıkarılmadan 1996'da cezaevinde ölüm orucuna başladı. Yakalandığı Wernicke Korsakoff hastalığı nedeniyle 1999 yılında şartlı tahliye edildi. Rahatsızlığından dolayı sorgusu yapılamadığı için hakkında 14 yıl önce açılan dava hala devam etmektedir. İstanbul'da ailesi ile birlikte yaşıyor.

Çiğdem Kazan: 1967 yılında doğdu. 1995 yılında siyasi nedenlerle tutuklandı. Çocuğunu cezaevinde dünyaya getirdi. 1996'da "süresiz ölüm orucu" eylemine katıldı. Eylemin sonunda Wernicke Korsakoff hastalığına yakalandı ve bu sebeple 1999 yılında şartlı tahliye edildi. 2001'de tedavi görmek için yurtdışına çıktı. Şimdi İsviçre'de eşi ve oğluyla birlikte yaşıyor. Türkiye'ye dönmesi durumunda tekrar cezaevine girebilir.

Aliekber Akkaya: 1968 yılında doğdu. 1994 yılında siyasi nedenlerle tutuklandı. 1996'da Bayrampaşa Cezaevi'nde "süresiz ölüm orucu" eylemine katıldı. Yakalandığı Wernicke Korsakoff hastalığı nedeniyle 1999 yılında şartlı tahliye edildi. 2004'de mahkeme tarafından müebbet ağır hapis cezasına çarptırıldı. Bunun üzerine ilk önce Yunanistan'a, sonra Fransa'ya iltica etti. Halen Fransa'da annesi ile birlikte yaşıyor. Türkiye'ye dönmesi durumunda tekrar cezaevine girebilir.

Hüseyin Muharrem Gündüz: 1970 yılında doğdu. 1994 yılında Kurtuluş Gazetesi'nin Yazı İşleri Müdürlüğü yaptığı sırada tutuklandı. 1996'da "süresiz ölüm orucu" eylemine katıldı. Daha sonra şartlı tahliye edildi. 1997'de yapılan kanun değişiklikleri sonrasında cezası affedildi. İstanbul'da yaşıyor.

Ayçe İdil Erkmen: 1970 yılında doğdu. İstanbul Üniversitesi'nde okurken çeşitli sanatsal faaliyetler içinde yer aldı. 1994 yılında siyasi nedenlerle tutuklandı. 1996'da tahliyesine az bir süre kala "süresiz ölüm orucu" eylemine katıldı. Eylemin 68. gününde yaşamını yitirdi. "Mitralyöz" lakabıyla anılan İdil, dünyada ölüm orucu nedeniyle ölen ilk kadın mahkumdur.

Şenay Hanoğlu: 1966 yılında doğdu. 2 çocuk annesi olan Şenay Hanoğlu tutuklu eşi Yücel Hanoğlu ve yakınlarına destek verilemek amacıyla Küçükarmutlu'da ölüm orucuna katıldı. Ölüm orucunun 160. gününde hayatını kaybetti.

Zehra Kulaksız: 1978 yılında doğdu. İstanbul Üniversitesi öğrencisiyken, yine üniversitede okuyan kardeşi Canan'la birlikte cezaevindeki amcalarına ve yakınlarına destek vermek amacıyla, Küçükarmutlu'da ölüm orucu eylemine katıldı. Canan Kulaksız 137. günde, Zehra Kulaksız ise 221. günde yaşamını yitirdi.

Gülsüman Duman Dönmez: 1964 yılında doğdu. Bir çocuk annesi olan Gülsüman Dönmez cezaevindeki kardeşi ve yakınlarına destek vermek amacıyla, Küçükarmutlu'da ölüm orucu eylemine katıldı. Ölüm orucunun 147. gününde hayatını kaybetti.

Yönetmen

Ruhi Karadağ

1966 yılında Pazarcık'ta doğdu. Hacettepe Üniversitesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü'nde okurken fotoğraf kulübüne dahil oldu. Üniversite yıllarında ve mezun olduktan sonra birçok fotoğraf sergisine katıldı, fotoğraf üzerine seminerler verdi. İlk fotoğraf ve yazıları Nokta ve Aktüel dergilerinde yayınlandı. Daha sonra çeşitli gazete ve dergilerde çalıştı. "Anadolu'da Kadın" adlı sergisi Almanya'nın çeşitli kentlerinde (1995) gösterildi. 1994 yılında televizyon gazeteciliğine geçiş yaptı. Haber programlarının yanı sıra "A Takımı", "Bam Teli" ve "Teke Tek" gibi ödüllü televizyon programlarının ekibinde yer aldı. TV haber merkezlerinde çalıştı, televizyon programları yönetti, reklam filmleri çekti, belgeseller hazırladı. Karadağ ayrıca "Zerda" ve "Aliye" dizilerinde yapım koordinatörlüğü görevini yürüttü. 2005 yılında kendi film şirketini kurdu. Halen yönetmenlik ve yapımcılık yapmaktadır.

Belgeseller:

"Gölge Oyunu" (1998) Sedat Simavi Televizyon Ödülü aldı
11. Ankara Uluslararası Film Festivali

"Bir Şey Yapmalı" (1998) 11. Ankara Uluslararası Film Festivali

"Gayrimuayyen" (2000)

"Bizim Çocuklar" (2004)

Simurg Film Yapım

Gümüşsuyu Mah. Bolahenk Sk.

2/9 Beyoğlu İstanbul

Tel: +90 212 249 61 27

Faks: +90 212 249 61 38

e-mail: ruhi@simurgyapim.com

SIMURG

simurg
FILM YAPIM

FONO FILM

KALAN

tiglon

DOLBY
DIGITAL

DIGIMED
www.digimed.com.tr